



Brüssel, 29.6.2021
COM(2021) 337 final

KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

**Põhjalik aruanne Euroopa Parlamendile ja nõukogule Euroopa Strateegiliste
Investeeringute Fondi (EFSI) ELi tagatise kasutamise ja Euroopa Strateegiliste
Investeeringute Fondi (EFSI) tagatisefondi toimimise kohta**

Sisukord

1. Sissejuhatus	2
2. ELi tagatis	3
3. ELi tagatise kasutamine	5
3.1. Taristu- ja innovatsioonikomponent.....	6
3.1.1. Taristu- ja innovatsioonikomponendi võlaportfell	7
3.1.2. Taristu- ja innovatsioonikomponendi omakapitali investeeringute portfell	7
3.2. VKEde komponent	8
3.2.1. VKEde komponendi võlaportfell	8
3.2.2. VKEde omakapitali investeeringute portfell	9
4. EFSI kohase ELi tagatisfondi toimimine	10
4.1. Tagatisfondi rahastamise mehhanism.....	10
4.2. Aastased vood ja vood kokku.....	10
4.3. Portfelli struktuur ja peamised omadused	11
4.4. Tulemused	12
4.5. Sihtmäära asjakohasuse ja tagatisfondi taseme hindamine	12
5. Järeldused	13

1. Sissejuhatus

Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fond (edaspidi „EFSI“) asutati 2015. aastal koos Euroopa investeerimisnõustamise keskuse ja Euroopa investeerimisprojektide portaaliga Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. juuni 2015. aasta määrusega (EL) 2015/1017, millega muudetakse määrusi (EL) nr 1291/2013 ja (EL) nr 1316/2013¹ (edaspidi „EFSI määrus“), ja selle eesmärk on käivitada investeeringud ELis erasektori vahendite kaasamise kaudu. Euroopa Komisjon ja Euroopa Investeerimispank (edaspidi „EIP“) kirjutasid lepingule EFSI haldamise ja ELi tagatise andmise kohta (edaspidi „EFSI leping“) alla 22. juulil 2015.

EFSI lepingut muudeti ja sõnastati ümber mitu korda:

- EFSI lepingu **esimene** muudatus ja ümbersõnastamine kirjutati alla 21. juulil 2016, lisades VKEde komponendile kaks täiendavat toodet: VKEde komponendi omakapitalitoodet ning Euroopa tööhõive ja sotsiaalse innovatsiooni² tagatise tõhustamisvahend;
- EFSI lepingu **teine** muudatus ja ümbersõnastamine kirjutati alla 21. novembril 2017, muutes VKEde komponendi kolme tagatistoote ajutise tõhustamise struktuuri (eeljaotusega) alalise tõhustamise struktuuriks (täiendav rahastamine) ning lisades uue VKEde komponendi toote – kultuuri- ja loomesektori tõhustatud tagatisvahendi;
- 2017. aastal muudeti EFSI määrust Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. detsembri 2017. aasta määrusega (EL) 2017/2396, millega muudetakse määrusi (EL) nr 1316/2013 ja (EL) 2015/1017 Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fondi kestuse pikendamise ning kõnealuse fondi ja Euroopa investeerimisnõustamise keskuse tehnilise täiustamise osas³ (edaspidi „EFSI 2.0 määrus“). EFSI 2.0 määrusega suurendati muu hulgas ELi tagatise suurust ja kohandati rahastamise sihtmäära. EFSI lepingu **kolmas** muudatus ja ümbersõnastamine kirjutati alla 9. märtsil 2018, et võtta arvesse EFSI 2.0 määrust;
- EFSI lepingu **neljas** muudatus ja ümbersõnastamine kirjutati alla 20. detsembril 2018, et suurendada EFSI toetust senistele VKEde komponendi toodetele ja lisada kaks täiendavat VKEde komponendi toodet (EFSI ühendustoodet ja EFSI erakrediit VKEde toodetele);
- EFSI lepingu **viies** muudatus ja ümbersõnastamine kirjutati alla 27. märtsil 2020, et suurendada muu hulgas EFSI panust senistesse VKEde komponendi toodetesse ning lisada kaks uut VKEde komponendi toodet (Euroopa meetme toode kasvuettevõtete toetamiseks riskikapitali abil ning oskuste ja hariduse toode);

¹ ELT L 169, 1.7.2015, lk 1–38.

² Tööhõive ja sotsiaalse innovatsiooni programm.

³ ELT L 345, 27.12.2017, lk 34.

- COVID-19 viiruse majandusliku mõju piiramiseks kirjutati 27. aprillil 2020 alla EFSI lepingu **kuues** muudatus ja ümbersõnastamine, et muuta taristu- ja innovatsioonikomponendi omakapitali investeringute portfelli tugipankade vahendite otstarvet, samuti teatavaid seniseid VKEdes komponendi tooteid, et toetada käibekapitali laenamist COVID-19 all kannatanud ettevõtjatele.

Selles kontekstis suurendati COSME laenutagamisrahastu tõhustamisvahendile ette nähtud ELi tagatist 1 484 miljonini ning InnovFin'i VKEdes tagatise tõhustamisvahendit suurendati 1 400 miljoni euroni.

EFSI määruse artikli 18 lõike 3 punktis b on sätestatud, et komisjon esitab 30. juuniks 2018 ja pärast seda iga kolme aasta järel põhjaliku aruande ELi tagatise kasutamise ja tagatisfondi toimimise kohta.

EFSI kohustusperiood lõppes 31. detsembril 2020. Juba heakskiidu saanud EFSI toiminguid võidakse alla kirjutada kuni 31. detsembrini 2022, samal ajal kui operatiivne seire jätkub kuni kõikide ELi tagatisest toetust saanud rahastamis- ja investeerimistoimingute tagasimaksmiseni.

Kõik käesolevas aruandes kasutatud andmed on 31. detsembri 2020. aasta seisuga.

2. ELi tagatis

Liit annab EIP-le tingimusteta, tagasivõtmatu ja esimesel nõudmisel realiseeritava tagatise rahastamis- ja investeerimistoiminguteks EFSI raames. Tagades EIP-le suurema riskivõtmisvõime, võimaldab ELi tagatis suurendada selliste kõrgema riskiga projektide mahtu, mida toetatakse EIP rahastamis- ja investeerimistoimingutega taristu- ja innovatsioonikomponendi raames, ning seega aitab kõrvaldada turutõrkeid ja lahendada mitteoptimaalseid investeerimisolukordi. Samuti võimaldab ELi tagatis suurendada laenumahtu ja hõlmata Euroopa Investeerimisfondil (edaspidi „EIF“) VKEdes komponendi raames suuremat hulka ettevõtjaid ning seega hõlbustab rahastamise⁴ kättesaadavust VKEdele ja väikestele keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjatele.

Osa EFSI toimingutest on kaetud ELi tagatisega, samas kui osa tehakse EIP oma vastutusel. ELi tagatise esialgne maht oli 16 miljardit eurot liidu eelarvest, millele lisandus 5 miljardit eurot eraldisi EIP omavahenditest. Kõnealuseid summasid suurendati EFSI 2.0 määrusega vastavalt 26 miljardi euroni ja 7,5 miljardi euroni.

ELi tagatis on kuni 2022. aasta lõpuni uuendatav, mis tähendab, et ELi tagatise katte võib teha kättesaadavaks uutele toimingutele pärast olemasolevate toimingute amortiseerumist,

⁴ EFSI määruse artikkel 3.

tingimusel et ELi tagatis ei ületa kunagi 26 miljardit eurot ja et liidu üldeelarvest ELi tagatise raames tehtavate netomaksete kogusumma ei ületa 26 miljardit eurot.

ELi tagatis katab rahastamis- ja investeerimistoiminguid, mille EIP on allkirjastanud taristu- ja innovatsioonikomponendi raames ning EIF VKEde komponendi raames. Esialgne jaotus kahe komponendi vahel oli kuni 13,5 miljardit eurot taristu- ja innovatsioonikomponendi puhul ning kuni 2,5 miljardit eurot VKEde komponendi puhul. Võttes arvesse suurt huvi VKEde komponendi vastu, otsustas EFSI juhatus tugevdada VKEde komponenti, viies 2016. aasta juulis taristu- ja innovatsioonikomponendist VKEde komponenti üle 500 miljonit eurot. EFSI 2.0 määрусega suurendati VKEde komponendi osa veelgi, seades ülempiiriks 6,5 miljardit eurot, mida juhatus võiks suurendada kuni 9 miljardi euroni⁵ (tabel 1).

Reageerides COVID-19 pandeemiale kiitis EFSI juhatus aprillis 2020 heaks 250 miljoni euro ülekandmise taristu- ja innovatsioonikomponendi omakapitali investeringute portfelli tugipankade vahenditest VKEde komponenti, et suurendada COVID-19 all kannatanud VKEdele mõeldud vahendite mahtu.

Tabel 1 – ELi tagatise jaotus ja muutumine ajas

(miljardites eurodes)	Aasta	Taristu- ja innovatsioonikomponent	VKEde komponent	ELi tagatis kokku	EIP omavahendid	EFSI kokku
EFSI 1.0	2015	13,5	2,5	16,0	5,0	21,0
EFSI 1.0 muudatus	2016	13,0	3,0	16,0	5,0	21,0
EFSI 2.0	2018	19,5	6,5	26,0	7,5	33,5
EFSI 2.0 muudatus	2020	19,25	6,75	26,0	7,5	33,5

Allikas: komisjoni talitused

EFSI meetmed vastusena COVID-19 kriisile

⁵ EFSI määрусese artikli 11 lõige 3.

Pärast COVID-19 pandeemia puhkemist 2020. aasta alguses osales EFSI Euroopa koordineeritud meetmetes, millega püüti leevendada COVID-19 kriisi sotsiaal-majanduslikku mõju. EFSIst eraldatud vahendite alusel andis EIF finantsvahendajatele 2,2 miljardi euro ulatuses tagatise, tehes 8 miljardit eurot kättesaadavaks ettevõtjatele, sealhulgas mikro- ja sotsiaalsetele ettevõtetele, samuti VKEdele kultuuri- ja loomesektoris.

Lisaks otsustas EFSI juhatus aprillis 2020 lõppkasutajate kiireks toetamiseks lihtsustada taristu- ja innovatsioonikomponendi COVID-19 rahastamispaketis teatavate toimingute heakskiitmisprotsessi.

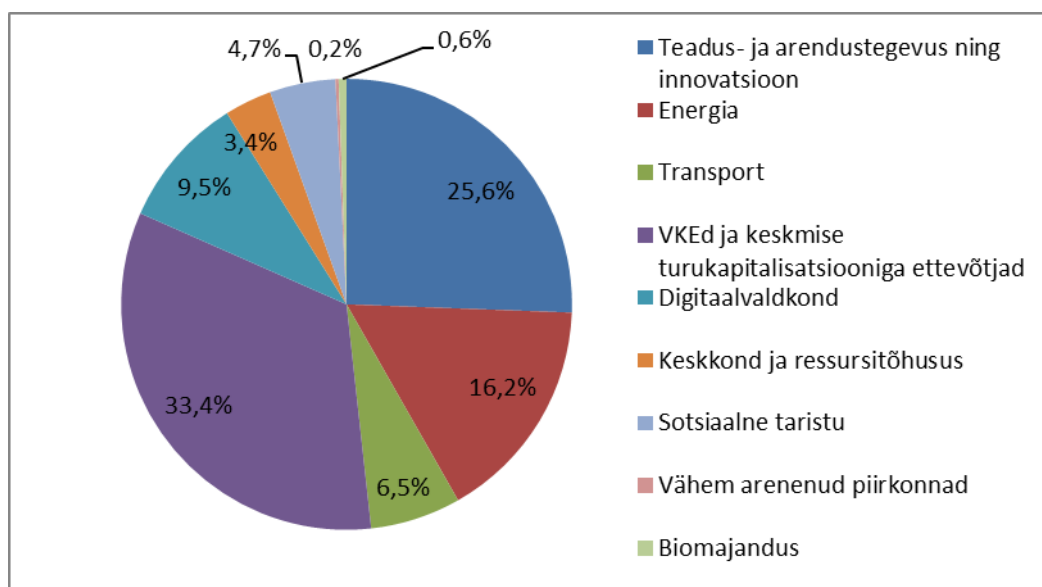
Näiteks kiitis EIP nõukogu mais 2020 heaks EFSI tehingu Saksa BioNTech SE toetamiseks 100 miljoni eurose laenuga COVID-19 vaktsiini väljatöötamiseks ja tootmiseks. See võimaldas ettevõttel tootmisvõimsust suurendada, et tarnida vaktsiini pandeemia ohjeldamiseks kogu maailmas võimalikult kiiresti.

3. ELi tagatise kasutamine

Selles punktis antakse ülevaade ELi tagatise kasutamisest erinevate EFSI toetatavate tegevuste puhul. ELi tagatis katab erinevaid tooteid kahe komponendi (taristu- ja innovatsioonikomponent ning VKEde komponent) raames.

2020. aasta lõpu seisuga oli EIP grupp (EIP ja EIF) EFSI raames heaks kiitnud 1 549 toimingut kogusummas 103 miljardit eurot. Nendest toimingutest 1 421 olid allkirjastatud juba 2020. aasta lõpu seisuga kogusummas 82,7 miljardit eurot. Heakskiidetud toimingud peaksid kaasama investeringuid 545,3 miljardi euro ulatuses (millest juba allkirjastatud toimingute koguinvesteeringud moodustavad 479,5 miljardit eurot) kõikides ELi liikmesriikides ning kõikide EFSI määruses sätestatud eesmärkide puhul, kusjuures üle poole eraldati teadus- ja arendustegevusele ning innovatsioonile, samuti VKEdele ja keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjatele (joonis 1).

Joonis 1. Allkirjastatud toimingute puhul kaasatud EFSI investeeringud (sektorite lõikes, detsember 2020)



Allikas: komisjoni talitused

2020. aasta lõpus oli ELi eelarve riskipositsioon seoses võimalike maksetega, mis tulenevad ELi tagatisega tagatud ja lepingutes võetud (väljamakstud või väljamaksmata) kohustustest, 24,1 miljardit eurot, samas kui üldine väljamakstud ELi tagatisega kaetud riskipositsioon oli peaaegu 18,9 miljardit eurot.

31. detsembri 2020. aasta seisuga realiseeriti ELi tagatis taristu- ja innovatsioonikomponendi raames kogusummas 80,4 miljonit eurot. Lisaks realiseeriti 5,0 miljonit eurot EIP rahastamiskuludeks, 77,4 miljonit eurot omakapitalipõhiste toimingute väärtuse korrigeerimiseks ning 3,9 miljonit eurot sissenõudmiskuludeks ja EIP sissenõutavateks halduskuludeks.

2020. aasta lõpu seisuga realiseeriti VKEde komponendi raames ELi tagatis kogusummas 45,6 miljonit eurot, mida kasutati muude vääringute ostmiseks euro riskide maandamiseks.

3.1. Taristu- ja innovatsioonikomponent

Taristu- ja innovatsioonikomponendi puhul põhineb EIP toimingute jaotus võlaportfelli ja omakapitali investeeringute portfelli vahel EIP laenureitingu süsteemil ja EIP tavapärasel riskihindamisel. Taristu- ja innovatsioonikomponendi raames antava ELi tagatise piirsumma 19,25 miljardit eurot jaguneb järgmiselt:

- kuni 15,24 miljardit eurot võlapõhiste toimingutele;
- kuni 4,01 miljardit eurot omakapitalipõhiste toimingutele.

31. detsembri 2020. aasta seisuga oli EIP taristu- ja innovatsioonikomponendi raames allkirjastanud 629 toimingut kogumahas 57,2 miljardit eurot, mis peaks eeldatavasti kaasama investeeringuid 278,2 miljardit eurot kõikides liikmesriikides.

3.1.1. Taristu- ja innovatsioonikomponendi võlaportfell

Taristu- ja innovatsioonikomponendi võlaportfell hõlmab kõiki allkirjastatud ja kehtivaid võlapõhiseid toiminguid. Iga toimingu puhul teeb EIP tavapärase riskihindamise, mis hõlmab makseviivituse tõenäosuse ja sissenõudmismäära arvutamist, mille puhul ei võeta arvesse ELi tagatist (et kajastada tehingu üldist riski⁶). ELi tagatisega toetatud toimingute riskiprofiil on tavaliselt EIP tavatoimingute omast kõrgem ning seetõttu on tegemist eritegevusega⁷. Väiksema riskiga tehinguid võib EFSI portfelli kaasata tingimusel, et selgelt on tõendatud tehingu suur lisaväärtus ning tehingu lisamine portfelli on kooskõlas täiendavuse pakkumise nõudega.

Taristu- ja innovatsioonikomponendi võlaportfelli raames antakse liidu eelarvest 100 % tagatis esimese järjekoha kahju katteks võlaportfelli puhul, mida EIP rakendab EFSI raames. Esimese järjekoha kahju on taristu- ja innovatsioonikomponendi võlaportfelli standardosa puhul eeldatavasti ligikaudu 25 % ning taristu- ja innovatsioonikomponendi võlaportfelli hübriidosa⁸ puhul ligikaudu 33 % EIP rahastatavate toimingute portfelli kogumahust investeerimisperioodi lõpu seisuga, kusjuures jääkriski kannab täielikult EIP.

ELi tagatise võib sisse nõuda, kui EIP võlgnik ei täida oma kohustusi või kui on käimas restruktureerimine, et katta võlapõhiste toimingutega seotud restruktureerimiskahju.

EIP võlatoimingutega teenitakse tulu kooskõlas EIP hindamismetoodikaga. Riskiga seotud tulud jagatakse liidu ja EIP vahel kooskõlas EFSI lepingus sätestatud riski ja tulu jagamise põhimõtetega, mille kohaselt kaetakse ELi tagatisest täielikult esimese järjekoha kahju, samal ajal kui jääkriski kannab täielikult EIP.

31. detsembri 2020. aasta seisuga oli taristu- ja innovatsioonikomponendi raames allkirjastatud 460 võlapõhist toimingut (neist 403 standard- ja 57 hübriidtoimingut) kogumahus 50,3 miljardit eurot.

3.1.2. Taristu- ja innovatsioonikomponendi omakapitali investeeringute portfell

Taristu- ja innovatsioonikomponendi omakapitali investeeringute portfell hõlmab kõiki allkirjastatud ja kehtivaid omakapitalipõhiseid toiminguid. Selle portfelli raames võib ELi tagatist kasutada konkreetsetesse ettevõtetesse või projektidesse tehtavate otseinvesteeringute

⁶ EFSI määruse II lisa punkt 6.

⁷ EIP põhikirja artikkel 16.

⁸ Taristu- ja innovatsioonikomponendi võlaportfelli hübriidosa loodi selleks, et oleks võimalik teha teatavaid eritoiminguid, nt riskijagamistoimingud, mille EIP delegeerib täielikult finantsvahendajatele, varaga tagatud väärtpaberid jne. 31. detsembri 2020. aasta seisuga oli ELi tagatise raames eraldatud sellele portfelliga 2 miljardit eurot.

(omakapitali otseinvesteeringud) toetamiseks või fondide või analoogsete portfelliriskide rahastamiseks (omakapitaliportfell).

EIP määrab tavapärase hindamise käigus kindlaks, kas toimingut mõjutavad omakapitaliriskid või mitte, sõltumata selle õiguslikust vormist ja liigendusest.

Taristu- ja innovatsioonikomponendi omakapitali investeeringute standardportfelli raames investeerib EIP ELi tagatisega samadel tingimustel. ELi tagatis katab 50 % igast taristu- ja innovatsioonikomponendi omakapitali investeeringute standardportfelli omakapitalipõhisest toimingust, samas kui EIP peab katma ülejäänud 50 %.

ELi tagatise võib realiseerida, et katta negatiivsed väärtuse korrigeerimised, realiseerunud kahjum võõrandamise korral ja EIP rahastamiskulud omakapitaliinvesteeringute selle osa pealt, mis on kaetud ELi tagatisega.

ELi tagatisele omistatavaid tulusid, mis on saadud taristu- ja innovatsioonikomponendi omakapitali investeeringute standardportfelli raames, kasutatakse ELi tagatise rahastamiseks.

EFSI lepingu 9. märtsi 2018. aasta kolmanda muudatuse ja ümbersõnastamisega loodi lisaks taristu- ja innovatsioonikomponendi omakapitali investeeringute standardportfellile taristu- ja innovatsioonikomponendi omakapitali investeeringute portfelli riiklike tugipankade osa. Portfelli põhisel katab ELi tagatis 95 % esimese järjekoha kahjust, samas kui EIP katab ülejäänud 5 % ja kogu jääkriski.

31. detsembri 2020. aasta seisuga oli taristu- ja innovatsioonikomponendi raames allkirjastatud 169 omakapitalipõhist toimingut (neist 163 omakapitali investeeringute standardportfelli ja 6 omakapitali investeeringute tugipankade vahendit) kogumahus 6,9 miljardit eurot.

3.2. VKEde komponent

VKEde komponendiga edendatakse laenu või omakapitali kaudu rahastamise kättesaadavust väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjatele ning vähemal määral ka väikestele keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjatele. Seda rakendab EIF.

VKEde komponendile EFSI määruse alusel eraldatud ELi tagatise piirmäär on 6,75 miljardit eurot nii võla- kui ka omakapitalitoimingute puhul.

31. detsembri 2020. aasta seisuga oli EIF VKEde komponendi raames allkirjastanud toiminguid finantsvahendajatega, mille puhul EIFi-poolse rahastamise kogumaht oli 25,5 miljardit eurot. Need toimingud peaks eeldatavasti kaasama investeeringuid 211 miljardit eurot kõikides liikmesriikides. Lisaks oli VKEde komponendi raames saanud EFSI rahastust kokku 1 427 600 ettevõtet.

3.2.1. VKEde komponendi võlaportfell

Laenupõhise rahastamise valdkonnas aitab ELi tagatist pakkuv VKEde komponent edendada olemasolevaid VKEdele suunatud ELi rahastamisvahendeid. Nende tõhustamine EFSI raames võimaldas tagatist kiiremini kasutada ning võimaldas nende rahastamisvahenditega toetada suuremat laenumahtu ja rohkemaid ettevõtteid. Täpsemalt toetatakse järgmisi vahendeid:

- COSME laenutagamisrahastu, mis laiendab riskantsemate VKEde juurdepääsu rahastamisele;
- InnovFin VKEde tagatis, mis keskendub innovaatilistele ja teadusmahukatele ettevõtetele;
- tööhõive ja sotsiaalse innovatsiooni tagatisrahastu, millest toetatakse mikrorahastamist ja sotsiaalseid ettevõtteid;
- kultuuri- ja loomesektori tagatisvahend, millest toetatakse konkreetselt VKEsid kultuuri- ja loomesektoris;
- oskuste ja hariduse toode, mis töötati EFSI raames välja prooviks ning millest rahastatakse üliõpilasi ja õppijaid, oma töötajate ümberõppesse investeerivaid ettevõtteid ning organisatsioone, kes pakuvad haridust ja koolitust või investeerivad sellesse; ning
- EFSI ühendustoodet, millega taotletakse liikmesriikides konkreetseid poliitikaeesmärke, eelkõige juurdepääsu parandamist rahastusele põllumajandussektoris. Selles kasutatakse koos ELi struktuurifondide või riiklike fondide ja EFSI ressursse.

31. detsembri 2020. aasta seisuga oli VKEde komponendi raames allkirjastatud 437 võlapõhist toimingut kogumahas 15,1 miljardit eurot.

3.2.2. VKEde omakapitali investeeringute portfell

Omakapitali rahastamise valdkonnas toetab EFSI raames ELi tagatist pakkuv VKEde komponent kolme vahendit:

- VKEde komponendi omakapitalitoodet, mille raames EIF investeerib aktsiafondidesse, fondifondidesse või kaasinvesteeringuvahenditesse, mis suunavad omakapitali rahastamise varajases arengujärgus ettevõtetele (nt idufirmad) ning kasvu- ja laienemisetapis ettevõtetele (nt kasvufirmad);
- Euroopa meetme toode kasvuettevõtete toetamiseks riskikapitali abil, millega aidatakse kasvufirmadele keskendunud fondidel saavutada suuremat kriitilist massi; ning
- EFSI erakrediidi programm, millest toetatakse eri liiki võlafonde, suurendades sellega Euroopa VKEdele ja väikestele keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjatele kättesaadava alternatiivse võla kaudu rahastamise mahtu ja mitmekesisust.

Lisaks saab VKEde komponent EIP-lt otsetoetust 4 miljardit eurot, mille eesmärk on laiendada EIP riskikapitalivahendite kasutamise mandaati EIF-le, et toetada VKEde ja keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjate omakapitali rahastamist.

31. detsembri 2020. aasta seisuga oli VKEde komponendi raames allkirjastatud 355 omakapitalipõhist toimingut kogumahu 10,5 miljardit eurot.

4. EFSI kohase ELi tagatisfondi toimimine

EFSI kohane ELi tagatisfond (edaspidi „tagatisfond“) loodi EFSI määruse artikli 12 kohaselt ja seda rahastatakse peamiselt liidu üldeelarvest tehtavatest maksetest ja ELi tagatisega kaetud toimingutest saadavatest tuludest. Tagatisfond on likviidsuspuhver, millest tehakse EIP-le väljamakseid ELi tagatise realiseerimise korral. Tagatisfondi vahendid peavad vastama teatavale protsendile (sihtmäär) ELi tagatisega võetavate kohustuste kogusummast (praegu määratud 35 %). Likviidsuspuhvi eesmärk on tagada asjakohane kindlusvaru, mis peaks tagama, et liidu eelarve ei satuks ootamatult surve alla seoses tagatiste realiseerimisega, mis võib kaasa tuua kulukärped või eelarvemuudatused.

Kui realiseeritud tagatise summa ületab EFSI kontol EIP käsutuses olevate vahendite summa, makstakse see vastavalt EFSI lepingule välja tagatisfondist. EIP hallatav EFSI konto loodi eesmärgiga koguda sellele liidu tulud, mis saadakse ELi tagatisega tagatud toimingutest ja sissenõutud summadest, ning maksta välja realiseeritud ELi tagatis ning katta EIP sissenõutavad halduskulud ja sissenõudmiskulud.

Finantsmäärusega⁹ loodi ühine eraldisfond eraldiste jaoks, mis on ette nähtud katma mitmeaastase finantsraamistiku 2021–2027 eelarvelistest tagatistest ja finantsabi programmidest tulenevaid finantskohustusi, samuti varasemaid kohustusi. Seepärast on EFSI kohane tagatisfond alates jaanuarist 2021 ühises eraldisfondis eraldi üksus.

4.1. Tagatisfondi rahastamise mehhanism

Tagatisfondi rahastatakse järgmiste vahenditega:

- liidu üldeelarvest tehtavad sissemaksed; tagatisfondi rahastamiseks eraldatud eelarve on 8 425 miljonit eurot;
- tulud ja muud maksed, mida liit on saanud vastavalt EFSI lepingule, samuti tulud ja tagasimaksed Euroopa ühendamise rahastu rahastamisvahenditest¹⁰ ning 2020. aasta Euroopa energeetika, kliimamuutuste ja infrastruktuuride fondist – Marguerite'i fondist¹¹;
- tulud (intressid) tagatisfondi vahenditest, mis on investeeritud rahaturgudel;

⁹ Määrus (EL, Euratom) 2018/1046 (ELT L 193, 30.7.2018, lk 1).

¹⁰ Määrus (EL) nr 1316/2013.

¹¹ Määrus (EÜ) nr 680/2007.

- summad, mis on tagasi nõutud projektidest, mille puhul ELi tagatis realiseeriti.

Tagatisfondi üldisi eraldisi moodustatakse ühise eraldisfondi osana alates jaanuarist 2021 järk-järgult kuni 2022. aastani.

4.2. Aastased vood ja vood kokku

Tagatisfondi eelarvelised kulukohustused ja eraldised on esitatud tabelis 2.

Tabel 2 – Tagatisfondi eraldised

(miljonites eurodes)	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Kohustused /// Kulukohustused	1 350,0	2 110,2	2 680,3	2 069,3	357,3	301,0
Maksed	0	1 018,0	2 489,6	2 013,9	1 166,2	1 248,9

EFSI ELi eelarve osamaksete kohustusperiood lõppes 31. detsembril 2020. Sihtotstarbelise tulu arvel (kui seda on) võis kohustusi võtta kuni 2022. aastani. 31. detsembri 2020. aasta seisuga oli tagatisfondi eraldisteks ette nähtud kokku ligikaudu 8 868 miljonit eurot, millest 8 425 miljonit oli ELi üldeelarvest ja 443 miljonit eurot sihtotstarbelistest tuludest.

ELi eelarvest tagatisfondi maksete tegemine on ette nähtud kuni 2022. aastani. Sihtotstarbelistest tuludest võib makseid teha aga kuni 2023. aastani. Tagatisfondi maksti kokku ligikaudu 7 937 miljonit eurot, millest 7 513 miljonit eurot tuli ELi üldeelarvest ning 424 miljonit eurot saadi sihtotstarbelistest tuludest.

31. detsembri 2020. aasta seisuga oli ELi kumulatiivne netotulu EIP hallatavatest ning taristu- ja innovatsioonikomponendi alla kuuluvatest EFSI toimingutest 674 miljonit eurot, millest 243 miljonit eurot on seotud 2020. aastaga¹².

ELi kumulatiivne netokulu VKEdes komponendi alla kuuluvatest EFSI toimingutest oli 452 miljonit eurot, millest 295 miljonit eurot on seotud 2020. aastaga¹³.

4.3. Portfelli struktuur ja peamised omadused

Tagatisfondi investimisportfelli investeeritakse kooskõlas varahalduse põhimõtetega, mis on sätestatud komisjoni 21. jaanuari 2016. aasta otsuses C(2016)165, millega kiideti heaks EFSI tagatisfondi varahalduse suunised.

¹² Arvnäitajad vastavad auditeeritud finantsaruandele (EFSI lepingu III lisa).

¹³ Sama mis ülal.

Suuniste kohaselt tuleb tagada investeerimisportfelli vara piisav likviidsus, et võimaldada vajaduse korral tagatise realiseerimine, ning hoida samal ajal tulu ja riskitase optimaalsena, et oleks tagatud kõrgel tasemel turvalisus ja stabiilsus.

Võeti vastu investeerimis- ja riskijuhtimisstrateegiad, mis kajastavad investeerimiseesmäärke ja turutingimuste väljavaateid. Investeerimisstrateegia eesmärk on varasid mitmekesistada, kasutades erinevaid fikseeritud tulumääraga vara liike.

2020. aasta detsembri seisuga kuulusid investeerimisportfelli peamiselt riikide, riiklike allüksuste, riigiüleste asutuste ja ametiasutuste väärtpaberid (46,8 % turuväärtusest), äriühingute väärtpaberid (20,3 % turuväärtusest) ning pandikirjad (17,1 % turuväärtusest). Ligikaudu 5,2 % portfelist oli paigutatud USA dollarites nomineeritud likviidsetesse ja kõrge reitinguga (AA/AAA) investeeringutesse. Nende investeeringute valuutarisk on maandatud.

Portfelli kestus 2020. aasta lõpu seisuga oli 3,19 aastat ja keskmine krediidireiting oli BBB+.

Suurem osa portfelist on investeeritud likviidsetesse väärtpaberitesse ja piisava osa (25 % portfelli koguväärtusest) lunastustähtpäev on 12 kuu jooksul.

Portfelli struktuur (kestus, krediidirisk ja likviidsus) on kujundatud vastavalt prognoositud rahavoogudele, mis tulenevad ELi tagatisega kaetud EFSI toimingutest (nt prognoositud realiseerimine ja tulu).

2020. aasta detsembri seisuga oli keskkonna-, sotsiaalsete ja juhtimiseesmärkide¹⁴ vahendite osakaal portfellis 9,5 %.

4.4. Tulemused

Tulemuse arvutamisel võetakse aluseks ajaliselt kaalutud näitajad, et vältida portfelli suurusest (mis perioodi jooksul märkimisväärselt kasvas) tulenevat mõju.

Alates loomisest 2016. aasta aprillist kuni 2020. aasta detsembrini oli tagatisfondi absoluuttulemus 2,4 %. Selline tootlus saavutati olukorras, kus Euroopas olid intressimäärad tugevasti negatiivsed (eelkõige just selliste nõuete puhul, mida käsitatakse turul riskivabana ja likviidsena). Näiteks oli 3Y Saksamaa riigivõlakirja tulu 2020. aasta lõpul samuti -0.77%.

4.5. Sihtmäära asjakohasuse ja tagatisfondi taseme hindamine

Tagatisfondi sihtmääraks oli algselt kehtestatud 50 % ELi tagatisega võetavate kohustuste kogusummast. Sihtmäär määrati kindlaks enne EFSI käivitamist.

2016. aastal komisjoni tehtud EFSI käsitlevas sisehindamises¹⁵ tõdeti, et tagatisfondi rahastamist võiks kohandada. ELi tagatisega kaetud toodete riskihindamine näitas, et ELi

¹⁴ Keskkonna-, sotsiaal- ja juhtimiseesmärgid.

eelarve on üldiselt võimalike ELi tagatise realiseerimiste eest piisavalt kaitstud, kui tagatisfondi kohandatud rahastamise sihtmäär on 35 %, võttes arvesse EFSI toimingutega seotud sissenõudeid, tulusid ja tagasimakseid.

Euroopa Parlament ja nõukogu kiitsid komisjoni ettepaneku heaks ja sihtmääraks kehtestati alates EFSI 2.0 määruse jõustumisest 35 % kõigist ELi tagatisega võetud kohustustest.

ELi tagatisega kaetud toodete riskihindamine veebruaris 2021 kinnitas, et 35 % sihtmääraga oleks ELi üldeelarve võimalike ELi tagatise realiseerimiste eest piisavalt kaitstud, võttes arvesse EIP toimingutega seotud sissenõudeid, tulusid ja tagasisaadavaid vahendeid.

5. Järeldused

Tuginedes EFSI määruse kohaldamise viimasele sõltumatule hindamisele, mis oli aluseks komisjoni ettepanekule määruse kohta, millega luuakse InvestEU programm,¹⁶ jõuti järeldusele, et ELi tagatis on üldiselt asjakohane ja tulemuslik. Eelkõige oli ELi tagatise ja EIP panuse tase sobiv, kuna see võimaldas EIP grupil kaasata investeringuid vastavalt ootustele. Tagatisfondi sihtmäära korrigeerimine EFSI 2.0 määruse kohaselt aitas ELi eelarvet tõhusamalt kasutada. Pealegi oli mõju ELi eelarve muudele osadele piiratud, mistõttu ELi eelarve toetuse tõhusus kasvas. Veelgi enam, hindamisel jõuti järeldusele, et üldiselt näib EFSI sihtmäära modelleerimise lähenemisviis olevat asjakohane ja kooskõlas majandusharu tavadeга.

2020. aasta lõpuks ulatusid EFSI koguinvesteeringud kõikides liikmesriikides 545,3 miljardi euroni, ületades seega eesmärgi 500 miljardit eurot, leevendades samal ajal COVID-19 mõju Euroopa majandusele.

2021. aastal korraldab komisjon EFSI järelhindamise, mis edastatakse Euroopa Parlamendile ja nõukogule eeldatavasti 2022. aasta lõpuks.

¹⁵ SWD(2016) 297.

¹⁶ SWD(2018) 314 final.